

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 De causa audaciæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Cap. 6. & 7. tom. 5. q. 40. a. 1.

Cap. 5. post med. com. 6.

Cap. 8. post med. com. 5.

quæst. 22.

sequitur desperatio-
nem uictoriae, sicut
audacia spem eiusdem.
hic uero aperte uult,
quod desperatio sit effectus
timoris, sicut audacia spei.
¶ Ad hoc dicitur, quod
desperatio & timor
possunt dupliciter
considerari. Ex parte
obiecti, & ex parte
modi attingendi
obiectum. Si confide-
rentur ex parte obiecti,
cum obiectum
desperationis sit bonum,
timoris uero malum,
& bonum naturaliter sit
prius malo, sic desperatio
est prior timore, ut
superius in quaestione
uigesima quinta declaratum
fuit; & ex hac parte
timor nascitur ex despera-
tione, quia scilicet
obiectum desperationis
natum est pariter
obiectum timoris.
Bonum enim arduum
estimatum impossibile
fit, nam est proponere
priuationem sui, ut
quoddam malum superexcedens,
quod est obiectum timoris,
non est tamen ista
deriuatio timoris, ex
desperatione ex parte
obiecti, sic accipitur
dicitur oportet obiectum
timoris ex penitus
obiecto desperationis
procedere: quoniam hoc
est manifeste falsum,
dum sumus inter spem,
& metum: sed quia
obiectum timoris la-
teat semper aliquid
de obiecto desperationis.
Nullum enim malum
habet rationem timendi,
nisi quia bonum oppositum
estimatur, uel dubitatur
superexcedens, quod est
obiectum desperationis.
Si autem considerentur
ex parte modi attingendi
obiectum, cum utriusque
modus consistat in fugiendo,
& timore per se: desperationi
autem per accidens conueniat
suum fugere obiectum;
& quod est per accidens
dependet ab eo quod est
per se: consequens est,
ut timor sit ex hac
parte causa desperationis,
non ita quod obiectum
desperationis sit compositum
ex bono & malo, sicut
obiectum audaciae: quoniam,
ut superius in quaestione
quadragesima ar-

repectu malorum & terribiliu,
ut dicitur in 3. Eth. * spes
autem respicit bonum, ut
supra dictum est. f. ergo
hnt diuersa obiecta, & non
sunt unius ordinis: ergo
audacia non consequitur
spem.
¶ 2. Præterea. Sicut
audacia contrariatur timori,
ita desperatio spei: sed
timor non sequitur
desperationem, quinimmo
desperatio excludit timorem,
ut Phil. dicit in 2. * Rhet.
ergo audacia non consequitur
spem.
¶ 3. Præterea. Audacia
intendit quoddam bonum.
uictoriam: sed tendere
in bonum arduum, pñnet
ad spem: ergo audacia est
idem spei: non ergo consequitur
ad spem.
SED CONTRA est, quod Phil.
dicit in 3. Eth. * quod illi
qui sunt bonæ spei, sunt
audaces. uidetur ergo
audacia consequi spem.
RESPON. Dicendum, quod
sicut iam pluries dictum est,
* oēs huiusmodi passiones
atque appetitiuum potentiam
pertinent. Ois autem
motus appetitiuus potest
reducitur ad prosecutionem
uel fugam: profectio autem
uel fuga, est aliquid & per se
& per accidens, per se
quid est profectio boni, fuga
uero mali: per accidens
autem potest profectio esse
mali propter aliquod bonum
adiunctum, & fuga boni,
per aliquod malum adiunctum:
quod autem est per accidens,
sequitur ad id, quod est per se:
& ideo profectio mali sequitur
profectionem boni, sicut & fuga
boni sequitur fugam mali.
Hæc autem quatuor
pertinent ad quatuor
passiones: nã profectio boni
pertinet ad spem, fuga mali
ad timorem, profectio mali
terribilis pertinet ad
audaciam, fuga uero boni
pertinet ad desperationem:
uñ sequitur ad spem. Ex hoc
n. quod aliquis sperat
superare terribile imminens,
ex hoc audacter insequitur
ipsum: ad timorem uero
sequitur desperatio, id est
aliquid desperat, quia timet
difficultatem, quæ est circa
bonum sperandum.
AD PRIMUM ergo dicendum,
quod ratio sequeretur, si
bonum & malum essent
obiecta non habentia
ordinem adinuicem: sed
quia malum habet aliquem
ordinem ad bonum (est enim
posterior bono, sicut priuatio
habitu) ideo audacia quæ
insequitur malum, est post
spem, quæ insequitur bonum.
AD SECUNDUM dicendum,
quod est bonum simpliciter
sit prius quod est malum,
tamen fuga per prius
debetur malo, quam bono;
sicut profectio per prius
debetur bono, quam malo:
& ideo sicut spes est
prior, quam audacia, ita
timor est prior, quam
desperatio: & sicut ex

A timore non semper sequitur
desperatio: sed quando fuerit
intensus: ita ex spe non
semper sequitur audacia,
sed quoniam fuerit uehemens.
AD TERTIUM dicendum, quod
audacia licet sit circa malum
cui coniunctum est bonum
uictoriae necundum
estimationem audaciae,
tamē respicit malum:
bonum uero adiunctum
respicit spes, & similiter
desperatio respicit bonum
directe quod refugit; malum
uero adiunctum respicit
timor, unde proprie loquendo,
audacia non est pars spei,
sed eius effectus, sicut
nec desperatio est pars
timoris, sed eius effectus,
& per hoc est audacia
principalis passio esse potest.
ARTICVLVS III.
Vtrum defectus aliquis sit
causa audaciae.
AD TERTIUM sic proceditur.
Videtur, quod defectus
aliquis sit causa audaciae.
Dicit enim Philosophus
in li. de problematibus,
* quod amatores uini sunt
fortes & audaces: sed ex
uino sequitur defectus
ebrietatis: ergo audacia
causatur ex ebrietatis
defectu.
¶ 3. Præterea. Philosophus
dicit in 2. Rhet. quod
inexpertum periculum
sunt audaces: sed in
experientia, defectus
quidam est, ergo audacia
ex defectu causatur.
¶ 3. Præterea. Iniusta
passio audacioris esse
solent, sicut est bestie
cum percutiuntur, ut dicitur
in 3. Eth. * sed iniustum
pati ad defectum pertinet:
ergo audacia ex aliquo
defectu causatur.
SED CONTRA est, quod Phil.
dicit in 2. Rhet. quod
causa audaciae est, cum
in phantasia spes fuerit
salutariu, ut prope
existentium, timedorum
autem, aut non entium,
aut longe entium, sed id
quod pertinet ad defectum,
uel pertinet ad salutarium
remotionem, uel ad
terribiliu propinquitatem.
ergo nihil quod ad
defectum pertinet, est
causa audaciae.
RESPON. Dicendum, quod
sicut supra dictum est,
* Audacia consequitur
spem, & contrariatur
timori; uñ quocumque
nata sunt carere spe, uel
excludere timorem, sunt
causa audaciae, cum sint
passiones quedam, consistunt
in motu appetitus, & in
quada transmutatione
corporali, dupliciter potest
accipi causa audaciae,
siue quantum ad
prouocationem spei, siue
quantum ad exclusionem
timoris: uno modo quod
ex parte appetitiui motus,
alio uero modo ex parte
transmutationis corporalis.
Ex parte quidem appetitiui
motus, quod
Prima Secunda S. Thomæ.

ticulo quarto ad
secundum, patet, despe-
ratio ex solo superex-
cessu boni esse po-
tens, sed ita, quod in
ipsum bonum super
excedens estimatum
impossibile, feratur
timor & desperatio:
timor quidem in su-
perexcessum, inquan-
tum impeditium
boni, ac per hoc ma-
lum: desperatio uero
in ipsum bonum super
excedens, fugiendo
ipsum. Est autem ratio
mouens, ad prapondum
ex hac parte timore,
ut habeatur per se
obiectum fugæ in
desperante, sicut in
audace. Cui enim bo-
num ab omnibus ap-
petatur, & a despera-
te fugiatur, palam est
quod non fugitur in
quatum bonum, nec
inquantum maius bo-
num, sed ratione ali-
cuius impedimenti,
saltem est excessus
estimatus impossibi-
lis; & quia impedies
bonum, mali ratio-
nem induit, ex hac
parte timor inchoat
desperationem. Ti-
moris autem nomi-
ne hoc in loco non
intelligo timorem
proprie dictum, ut
est passio irascibilis
distincta contra fu-
gam, quæ est quarta
passio concupiscibi-
lis contraria deside-
rio, sed ut includit
illam, ita quod despe-
ratio fugit bonum
excedens propter
fugam mali impe-
dientis, puta, ipsius
excussus, qui inclu-
ditur in timore, &
non proprie, & pro-
pter timorem illius
excessus difficilis im-
pedientis impossibi-
lis &c. Experimur
enim quod cognita
impossibilitate
consequendi ali-
quid, desperamus ab
illo, nihil timen-
tes: & ratio huius est,
quia impossibilitas,
seu difficultas con-
sequendi, & si ex
hoc ipso quod im-
pedit bonum conse-
quendum, statim ha-
beat unde induat ra-
tionem mali, ac per
hoc sit obiectum a-
bominationis, seu
fugæ inclusa in ti-
morem, non tamen
habet unde induat
rationem mali ardui:
quia tamen est im-
pedimentum boni ardui,
li-
M 3 cet

Supr. q. 25. ar. 3. cor.

In scilicet 37. Prob. 4. to. 6.

C. 5. aliquæ tula a med. tom. 6.

Cap. 8. circa med. com. 5.

Ca. 5. a med. tom. 6.

Præced.

cet non sit malum ar
 dium, author timo-
 ris nomine usus est.
 Desperatio igitur ex
 parte obiecti causa
 est timoris timor ue-
 ro ex parte modi at
 tingendi obiectum,
 causa est desperatio
 nis, quo fit, ut non
 equaliter fiant despe-
 ratio & audacia a ti-
 more & spe in auda-
 cia a spe, & ex par-
 te obiecti bonum. n.
 est prius malo, & ex
 parte modi quia pro-
 secutio boni ex ra-
 tione prosecutionis
 mali oritur: despera-
 tio autem ex parte
 modi tantum ex ti-
 more, seu abomina-
 tione nascitur.

C. 5. non pro-
 cal a fi. to. 6

li. 3. c. 4. to. 4

In festio ne
 27. probl. 4.
 tom. 6.

q. 40. ar. 6.

Cap. 5. in E-
 ne. tom. 6.

q. 44. ar. 3. &
 45. ar. 1.
 3. Eth. lec. 14
 In festioe 27.
 Problem. 3.
 tomo 6.

sequitur apprehensionem, prouo-
 catur spes cans audacia per ea, q
 faciunt nos aestimare, q possibile
 fit adipisci uictoriam uel secudu
 propriam potentiam, sicut fortitu-
 tudo corporis, experientia in pe-
 riculis, multitudo pecuniaru, &
 alia hmōi: siue per potetiam alio-
 rum, sicut multitudo amicorum
 uel quorsicunque auxiliantiu, &
 praeipue si hō confidat de auxi-
 lio diuino. Vñ illi, qui bene hēt
 ad diuina, audaciores sunt, ut et
 Phil. dicit in 2. Rhet. Timor aut
 excluditur secundū istum modū
 per remotionem terribilium app-
 propinquantium, puta, quia hō
 non hēt inimicos, quia nulli no-
 cuit, quia non uidet aliquod peri-
 culum imminere. Illis. n. uidetur
 maximē pericula imminere, qui

aliis nocuerunt. Ex parte uerō transmutationis cor-
 poralis catur audacia per prouocationem spei, & ex-
 clusionem timoris, uel ex his que faciunt caliditatē
 circa cor. Vnde Phil. * dicit in lib. de partibus anima-
 lium, quod illi hēt paruum cor secundum quantita-
 tem, sunt magis audaces: & animalia habentia ma-
 gnum cor secundum quantitatem, sunt timida: q
 calor naturalis non tātum potest calefacere magnū
 cor, sicut paruum, sicut ignis non tantum potest ca-
 lefacere magnā domū, sicut parua. Et in li. * de ple-
 matibus dicit, quod habentes magnum pulmonem
 sanguineum, sunt audaciores propter caliditatē cor-
 dis exinde consequentem. Et ibidem dicit, quod ui-
 ni amatores sunt magis audaces propter caliditatē
 uini. vnde & supra dictum est, quod ebrietas facit
 ad bonitatem spei: caliditas enim cordis repellit tim-
 orem, & causat spem propter cordis extēsiōem
 & amplificationem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ebrietas cau-
 sat audaciam, non in quantum est defectus, sed in-
 quantum facit cordis dilatationem, & in quantum
 etiam facit aestimationem cuiusdam magnitudinis.

AD SECUNDVM dicendum, quod illi qui sunt in-
 experti periculorum, sunt audaciores, non propter
 defectum, sed per accidens, in quantum scilicet pro-
 pter inexperientiam neque debilitatem suam cogno-
 scunt, neque presentiam periculorum: & ita per sub-
 tractionem causae timoris, sequitur audacia.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Philosophus
 dicit in 2. Rhetor. * In iustum passu redduntur au-
 daciores, quia aestimant, quod Deus iniustum passu
 auxilium ferat; & sic patet quod nullus defectus cāt
 audaciam, nisi per accidens, in quantum scilicet hēt
 adiunctam aliquam excellentiam uel ueram, uel a-
 estimatam, uel ex parte alterius, uel ex parte sui.

ARTICVLVS IIII.

*Vtrum audaces sint promptiores in principio, quam
 in fine, in ipsis periculis.*

AD QVARTVM sic proceditur. Vñ q audaces
 non sint promptiores in principio, q in ipsis
 periculis. Tremor. n. ex timore causatur, qui contra-
 riatur audacie, ut ex dictis patet; sed audaces quan-
 doque in principio tremunt, ut Philosophus dicit in li-
 bro de problematibus. Ergo non sunt promptiores
 in principio, quam in ipsis periculis existentes.

¶ 2 Præ. Per augmentum obiecti augetur passio. fi-
 cut si bonū est amabile, & magis bonum est magis
 amabile, sed arduum est obiectum audaciae. augmē-
 tato ergo arduo, augmentatur audacia, sed magis fit
 arduum & difficile periculum quando est praesens,
 ergo debet tunc magis crescere audacia.

¶ 3 Præ. Ex uulneribus inflicis prouocatur ira, sed
 ira causat audacia. Dicit. n. Philosophus in 2. Rhet. * q ira
 est ausium. ergo qn iā sunt in ipsis periculis, & per-
 cutiuntur, uidetur quod magis audaces reddantur.

SED CONTRA est, quod dicitur in 3. Ethic. * q
 audaces preuolantes sunt, & uolentes ante pericula,
 in ipsis autem discedunt.

RESPON. Dicendum, q audacia, cum sit quidā mo-
 tus appetitus sensitui, sequitur apprehensionē appeti-
 tiuā uirtutis. uirtus autē sensitua nō est collatiua, nec
 inquisitiua singulorum, quae circumstant rē, sed subi-
 tum hēt iudicium. Contingit autē qnq; q secundū
 subitam apprehensionē nō pnt cognosci oīa, quae
 difficultatem in aliquo negotio afferūt; unde surgit
 audaciae motus ad aggrediendum periculum; unde
 quando iam experiuntur ipsum periculum, sentiunt
 maiorem difficultatem, quam aestimauerunt, & iō
 deficiunt. Sed ratio est discursiua omnium que affe-
 runt difficultatē negotio; & ideo fortes, qui ex iudi-
 cio rōnis aggrediuntur pericula, in principio uidentur
 remissi, quia non passi, sed cū deliberatione de-
 bita aggrediuntur: qn autem sunt in ipsis periculis,
 non experiuntur aliquid improuistum, sed quando-
 que minora illis quae praecogitauerunt, & iō magis
 persistunt. Vel etiam, quia propter bonum uirtutis
 pericula aggrediuntur, cuius boni uoluntas in eis
 perseverat, quantum tunc sunt pericula: audaces autem
 propter solam aestimationem facientē spem, &
 excludentem timorem, sicut dictum est. *

AD PRIMVM ergo dicendum, q et in audacibus
 accidit tremor propter reuocationem caloris ab ex-
 terioribus ad interiora, sicut etiam in timētib; sed
 in audacibus euocatur calor ad cor, in timētib; autem
 ad inferiora.

AD SECUNDVM dicendum, quod obiectum amo-
 ris est simpliciter bonum; unde augmentatum
 simpliciter augmentat amorem, sed obiectum auda-
 ciae est compositum ex bono & malo, & motus au-
 daciae in malum praesupponit motum spei in bonū;
 & iō si tantū addatur de arduitate ad periculum qd
 excedat spem, non sequetur motus audaciae, sed di-
 minuitur; si tñ sit motus audaciae, quantum maius est
 periculum, tanto maior audacia reputatur.

AD TERTIVM dicendum, quod ex lēsiōe nō
 causatur ira, nisi apposta aliqua spe, ut infra * dicit:
 & ideo si fuerit tñ periculum, quod excedat spē ui-
 ctoriae, non sequetur ira, sed uerum est, quod si ira
 sequatur, audacia augebitur.

QVVESTIO XLVI.

*De ira secundum se, in octo arti-
 culos diuisa.*

DE IRE considerandum
 est de ira. Et primò, de
 ira secundum se. Scđo, de
 causa factiua irae, & remedio eius.
 Tertio, de effectu eius.

Circa primū queruntur octo.
 ¶ Primò, Vtrum ira sit passio spalis.
 ¶ Secundò, Vtrum obiectum irae
 sit bonum, an malum.

¶ Super quæst. quadra-
 gesimæ sextæ ar. riu-
 lum primū.

IN articulo 1. quæ-
 stionis 46. in re-
 sponsiōe ad primū,
 aduerte, qd illa uer-
 ba litera, Ad iram
 terminatur, possunt
 habere duos sensus.
 primus est, quod sin-
 guli motus irascibili-
 s, scilicet motus
 spei, & motus de-
 sperationis, & reli-
 qui, terminantur ad
 iram, sicut diximus
 q amor terminatur
 ad